

quem pariter S. Marci 6.9. testimonio calceorum par Apostolis iter habentibus permisisse intelligimus. Cavit tantummodo, ne plura haberentur, uti satis ab aliis Evangelistis innuitur.

Nec tamen vadem me exhibuerim, nunquam nisi calceatos Hebræos in ædibus suis mansisse; cum nudipedalia in ædibus familiarissimè obtineant in fervidis regionibus, uti in Ægypto, & Judæa. Constat insuper, Sacerdotes in Templo nudis pedibus egisse (e). Mancipia, & captivi non domi tantum, sed foris etiam & in agro nonnulli discalceati agebant [f]. S. Petrus in carcere eodem habitu sese continebat (g). Sponsa in Canticis 3. 3. ne è lectulo surgat, causatur mox factam pedum suorum lotionem. Nihil moror receptam consuetudinem nudatis pedibus accumbendi. J. Christus, ejusque Apostoli morem illum servarunt; neque enim aliter in lectis pro recepta eorum temporum consuetudine recubissent (h). Sed vetustissima consuetudine mos obtinens pedes lavandi iis, qui ex agro venissent, satis probat, illos, semel ac edes subirent, nudipedalia exercuisse (i). Idem pariter usus nudis pedibus quæ in domibus quæ in Urbe agendi, commendatur longâ consuetudine Lacedæmonum, Atheniensium, Romanorum, & Orientalium ferè omnium, quem pluribus laudant veteres Patres nonnulli, uti Clemens Alexandrinus Pædag. 1.2. cap. 11. & Tertullianus de Pallio, uti veterum Christianorum, quantum ex Luciano in Philop. collegisse videmus.

Quænam verò calceamentorum materia? Coriacea, ut autumat Byngus de calceo Hebræorum l. 1. c. 2. quod exemplo calceamentorum Gabaoniticorum (k) probasse sibi videtur, coriacea enim credit. Idem etiam confirmat è frequenti pellium usu apud Veteres; sicut etiam quod viliori pretio calceamenta venderentur (l), in tantum, ut res in proverbium abiret, quod supra jam insinuavimus. Sed ejus argumenta non satis intentum evincunt. Neque enim Gabaonitarum calceamenta coriacea fuisse constat; poterant enim è fructu aliquo panni, vel simili aliquo confecta esse. Ex locis Amos à Bynæo citatis, Gejerus de luctu Hebr. illud sibi probandum censuit, non vilissimos esse calceos, sed potius pretiosissimos; neque hodie usque calcei, licet coriaceis utamur, adeo vilioris sunt pretii, quales Bynæo reputantur. Quamquam enim proverbiali formulâ dicatur, detrito calceo vilius, nunquam tamen usurpatum est illud calceo vilius. Nunquam sanè in Scriptura calceamentorum materia satis exactè exprimitur; in Ægypto papyraceo junco intexebantur; sparteâ familiaria erant Hispanis; lineis usos fuisse Divinos in Syria, & Phœnicia Herodianus testatur (m).

Quare non invitus ego consenserim, Hebræos sandalia & calceos lineos, sparteos, coriaceos, ligneos sive alterius cujuscumque materiæ simul omnes nosse. Æquè enim familiaria genti fuisse sandalia ex eo facile intellexim, quod non semel in

Textu mentio recurat de corrigiis pedum, idest de vittis pedem astringentibus. Militares calcei ferro vel ære armabantur, quod spectat illud Deut. 33. 25. Moysis ad Tribum Aser: Ferrum, & es calceamentum tuum. Æreis ocreis pedes, & crura Goliath protegebantur (o); Græci in obsidione Trojæ areas loricas induerunt; græcæque pariter, sive ex auricalco confectas, ocreas inter Herculis arma recenset Hesiodus (p).

Fœminarum calceamenta ornamentorum pretio virilia superabant. Ezechiel 16. 10. Dominum ceu Sponsum inducens, munera Judæis, tanquam nupte sibi genti, largientem, inter cætera recenset rubra sive purpurea calceamenta; legunt alii calceamenta è pelle melis. Nos tamen veterem lectionem preferendam censemus, ut ibi calceamenta purpurea exprimentur, sive illa coriacea fuerint, sive lanea, vel è gossypio, linove. Porrò soleæ purpureæ olim familiariter obtinebant, usdemque pictis purpurâ cothurnis, tanquam summæ dignitatis insignibus, Imperatores utebantur. Viros locupletes Israelis olim ad Templum se contulisse singulis recurrentibus anni Solemnitatibus purpureis soleis nitentes, autumant Rabbinii Venerem describens Phœnicis amictu Virgilius, addit simul.

Purpureoque altè suras vincire cothurno.

Et sandalia Sponsæ in Canticis, quibus oculos Sponsi raperentur, eodem facile colore nitentur. Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, Filia Principis? Porrò calceorum genus erat, non compressâ texturâ spissum, neque enim aliqui pedes translucere; sed Phœnicio more contexta sandalia ita raram exhibebant texturam, ut cruris, & pedis nuda mixta purpurâ intenterent. Simili ornamento prodit Judith, ad tentorium Holophernis se conferens; & cum reliquo corporis cultu placeret, sandaliorum tamen elegantia, juxta Scripturæ phrasim, Imperatoris oculos rapuit. Plutarchus Sympos. l. 4. narrat, summum Judæorum Sacerdotem solemnioribus quidem diebus magnificè cothurnatum in Templo sese præbere spectandum; sed Historici quidem falsitatem arguit tum Sacra Scriptura, inter Sacerdotum vestes minimè cothurnos recensens, cum Rabbinii & Patres uno simul assensu nudis pedibus Sacerdotes in Templo ministrasse tradentes.

Tibialium usus Hebræos latuisse creditur, eo potissimum argumento quod ex constanti recepta consuetudine hospitum, pedes lavarentur; cum enim sandaliis laxioris texturæ uterentur, plurimum inter eundem pulveris contrahere pedes necesse erat. Licet etiam observare, statim à detractis sandaliis nudis pedibus Hebræos fuisse. Ita nonnisi detractis sandaliis mensæ assidebant, postremâ Reipublicæ Hebræicæ ætate; ita pariter in Templo (q) versabantur; eodemque habitu utebantur in luctu. Porrò ea passim consuetudo, ut sandaliis unice induerentur, per totum Orientem

c Exod. 30. 19. Rab. Greg. Mas. in Cant. Theodor. in. Exod. 3. 4. 7. aliique passim. f Isa. 20. 2. & 2. Par. 28. 15. g A. 12. 8. h Luc. 7. 31. Jo. 13. 4. 5. i Gen. 18. 4. & 19. 2. & 24. 32. & 43. 23. Judic. 19. 21. & 2. Reg. 11. 8. & c. k Jos. 9. 5. l Amos 2. 8. 6. Eccli. 46. 22. m l. 5. cap. 13.

o 1. Reg. 17. 5. p Herc. Scutum ver. 122. q Misna in Massebet. Berach. c. 0. Maimon in Hala. Beth. Habbechira c. 7.

sem obtinebat. Idem mos & in foeminis spectatus; quæ enim pro viris adducta sunt argumenta, eadem & pro foeminis valent; quibus etiam aliud adjungitur peculiare, quod scilicet pretiosis monilibus,

sive annulis tibus ornarent, quemadmodum supra ex Isa. 3. 16., & de nudis pedum Sponsæ per transversam sandaliorum lorica spectatis à Sponso Cantic. 7. 1. supra pariter observavimus.

IN LAMENTATIONES JEREMIÆ PROLEGOMENON.

Solemne erat Hebræis, ut in funere amplissimorum virorum, Principum, & Heroum, quorum clarissimum erat in rebus bellicis nomen, funebres cantilenas pangerent; cujus generis quadam in Scriptura adhuc leguntur, ut Canticum in funere Abner (a), alterum in funere Jonathæ [b]. Quin & collectio funebrium cantilenarum adornata apparet ex illo 2. Par. 35. 25. Ecce scriptum fertur in Lamentationibus. Neque hæc tantum ad luctum agendum in funere amplissimorum virorum, quin & retrico hoc carminum genere luxisse casum & vices Urbium, gentium, & Principum etiam externorum Prophetæ videntur. Ita funebri, Canticum illudgen Isaias (c), Jeremias (d), & Ezechiel (e) desolationem Ægypti Tyri, Sidonis, Babylonis, & c. Rarè etiam contingit, ut everisionem magnæ alicujus gentis prænuent, quin simul funebri aliquo Canticum luctum agant, eodem pariter tempore & ventura mala prænuentiantes, & tanquam jam impleta lugentes.

Porrò Jeremiæ Lamentationes stetus sunt viri sanctissimi, quo vices Jerosolymæ prosequitur. Cùm verò multiplici malorum casu Urbem illam jactari Jeremiæ ætate contigerit, quo tempore, & quâ potissimum occasione Lamentationes scriptæ sint, ambigimus. Sunt qui cum Josiæ obitu componant, cùm scilicet Rex Ægypti arma in Judæam inferens, pî Regis Josiæ exercitum dissipavit, Regem ipsum occidit, ac deinde ab expeditione Carchemisæ, redux, Jerosolymâ occupatâ, tum & Judæâ universâ subactâ, vincitum Joachaz secum in Ægyptum adduxit (f). Omnia hæc simul mala, inquit, scriptis hisce Lamentationibus luget Jeremias. Potissimum hujus opinionis suæ cõsecuram ducunt ejus assertores ex illo 2. Par. 35. 25. Universus Juda & Jerusalem luxerunt Josiæ. Jeremias maxime, cujus omnes Cantores atque Cantatrices usque in presentem diem lamentationes super Josiæ replicant, & quasi lex obtinuit in Israel. Addunt his omnibus argumentum ex ipsis deductum Lamentationibus, in quibus elogium textitur Regis, nulli alteri magis, quàm Josiæ quadrans. Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris, cui diximus: In umbra tua videmus in genibus. (†) Malunt alii (*), Prophetæ luctum versari

in captivitate populi, ac vicibus tum Sedeciæ, cùm sui ipsius; cujus opinionis suæ argumenta ex omnibus Lamentationum Capitibus deducere se posse confidunt. Quin & Lucubrationis hujus Præfatio, vetustissima illa sanè, id asserit luculenter. Nec magis obscure eadem insinuat Eccli. 49. 8. narrans, vias omnes Jerosolymam deducentes desertas hostes reddidisse, juxta Prophetæ Jeremiæ oraculum; quibus verbis spectatur illud Thren. 1. 4. Via Sion lugent, eò quod non sint qui veniant ad solemnitatem. Nihil sanè frequentius in eodem scripto, quàm mentio de Jerusalem, Templo, rebus everis, destructis, prophantis, desolatis. Duo priora capita incommoda omnia obsidionis Urbis relevant; tertio deinde proxime succedenti persecutiones suas luget Propheta; quartum deplorat casum & desolationem Urbis & Templi, Sedeciæ item vices. Tandem quinto Operis capite precandi formulam digerit Vates pro Judæis in dispersione, & captivitate agentibus; versoque deinde stilo, crudelitatem Idumæorum desolationem Urbis urgentium insecatur, simul illos ultionis Domini flagellum manere prænuentiantes. Porrò hæc omnia aliò planè quàm ad exitum Josiæ spectant, quo tempore Urbs pariter & Templum stabant, sui erant in regione incolæ, nec adhuc ea acciderant captivitatis mala, quæ à Propheta deplorantur. Hæc nos in posteriorem hanc sententiam inclinant; an commodè ad difficultates diluendas, viderint Lectores.

Scriptum est everisionem; quin & postremum caput seriùs cæteris adjectum fuisse ex eo intelligimus, quod deductum jam in captivitate populum, partimque in Ægyptum translatum (g), Templum in vulpium foveam redactum [*], constituit. Monstratur hodie usque in vicinis Jerusalem fovea, ubi scripta à Jeremia vaticinia sua ferunt, quo eodem in loco magnificum erexisse Templum Constantinum Imperatorem fama est. Sed hisce popularibus traditionibus quis credat? Porrò Jeremias post captam Urbem in potestatem hostium unâ cum captivis ceteris venit, nec nisi in Rama liberè abire permittus est, cùm Nabuzardan directam & incendio desolatam Jerosolymam reliquit. A capta Urbe usque ad concessam viro sancto libertatem, intercessit 35. dierum

a 2. Reg. 3. 33. 34. b 2. Reg. 1. 18. 19. c Isai. 14. 4. & c. & 15. & 16. d Jerem. 7. 29. & 9. 10. & 48. 32. e Ezechiel. 19. 1. & 28. 11. & 26. 17. & 32. 2. f Hieron. in. Zach. 12. 11. Super quo (Josia) Lamentationes scripsit Jeremias, quæ leguntur in Ecclesia, & scripsisse eum Paralipomenon testatur Liber. Ita Chald. Interp. & Raban. & Maldon. & Figier. Thom. Bonavent. Hugo. Vat. Jun. Vide Joseph Antiq. l. 10. c. 6. † Thren. 4. 20. * Hieron. in Jerem. Præf. Civitatis suæ ruinas quadruplici planxit alphabeto. Ita Theodoret. Procop. Olympiodor. alii ferè omnes.

g Thren. 5. 4. & c. * Ibid. ver. 18.

Malunt alii (*), Prophetæ luctum versari Dissert. Calmet. Tom. I.